

Terug naar het tehuis?

Twee op de drie Nederlanders vindt dat het verzorgingshuis – ooit 'bejaardentehuis' – moet terugkeren. Het zou de oplossing zijn voor ouderen met lichte gebreken die nu tussen wal en schip vallen. „Je wilt een moderne variant.” P3

FOTO STADSARCHIEF AMSTERDAM

TIPS VOOR ALLEDAG

'Mag onterfd kind toch z'n deel opeisen?' P13

De band met je moeder is soms lastig P14

Voor u geproefd: 0.0 witbier P16

Dit zijn de beste oordoppen P19

Zorgen voor morgen

Oud worden in Nederland

Het aloude verzorgingshuis zal niet de oplossing zijn. Wel een vorm met het idee erachter: veilig wonen, waar zorg beschikbaar is en mensen elkaar kunnen ontmoeten. FOTO ANP

Het gapende gat tussen thuis en verpleeghuis

Bijna twee op de drie Nederlanders willen het verzorgingshuis terug. Want veel ouderen zijn nu eenzaam of kunnen zich thuis niet redden. Maar volgens experts is het voor een groot deel 'valse romantiek'.

ELLEN VAN GAALEN

Laast kwam een oudere man na een val bij klinisch geriater Esther Cornégé-Blokland op de poli. „De hele gang stonk naar hem. Deze man had zichzelf zó verwaarloosd.” De tachtiger dronk te veel alcohol, stonk naar urine en zweet en kampte met beginnende demantie. „Hij was ontzettend onverzorgd, maar dat was lang onopgemerkt gebleven.”

Cornégé-Blokland, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Klinische Geriatrie, kan de schrijnende voorbeelden zo uit de mouw schudden. Ze vertelt over een andere man die met de vliegen in zijn haar op de spoedeisende hulp belandde. En een zeventiger die al zeven keer in het ziekenhuis kwam omdat zijn familie niet meer voor hem kon zorgen en er geen passende woonplek vrijkwam.

Het piept en kraakt in de ouderenzorg. Steeds meer thuiswonende ouderen belanden in

slechte conditie op de spoedeisende hulp, ziet Cornégé-Blokland. „Eigenlijk gaat het dan thuis niet meer. Ze liggen lang op de grond na een val, hebben een ontsteking die niet is opgemerkt, of kunnen niet meer voor zichzelf zorgen door dementie.”

Toch weer naar huis

Van de ouderen die in het ziekenhuis liggen, kan 15 procent niet terug naar huis, schat de klinisch geriater. Daar is hun gezondheid te slecht voor. Maar een plek in het verpleeghuis is er ook niet direct. Nog eens ruim een kwart wordt tegen beter weten in naar huis gestuurd.

„We hebben geregeld boze families tegenover ons. Waarom we het probleem niet oplossen, 'want zo gaat het thuis toch niet langer'. Maar we hebben dat bed nodig voor anderen en elders is op korte termijn geen plek. Ik zou het ook graag anders zien, dit raakt me en ik maak me er zorgen over.”

Tussen thuis en het verpleeg-

'Het verdwijnen van verzorgingshuizen speelt een belangrijke rol'

huis is een gat ontstaan waarin steeds mensen naarmate ze ouder worden terechtkomen. Ze gaan meer mankeren, er gebeuren meer ongelukjes. Langzaam maar zeker worden ze 'draaideurouderen': mensen die in het ziekenhuis belanden, naar huis gaan, weer vallen en weer terugkeren in een ziekenhuisbed. „Het verdwijnen van verzorgingshuizen vanaf 2014 en langer thuis wonen speelt een belangrijke rol”, stelt Cornégé-Blokland.

LEES VERDER OP PAGINA 4

Zorgen voor morgen

Oud worden in Nederland

'Dat ze zo abrupt zijn afgeschaft

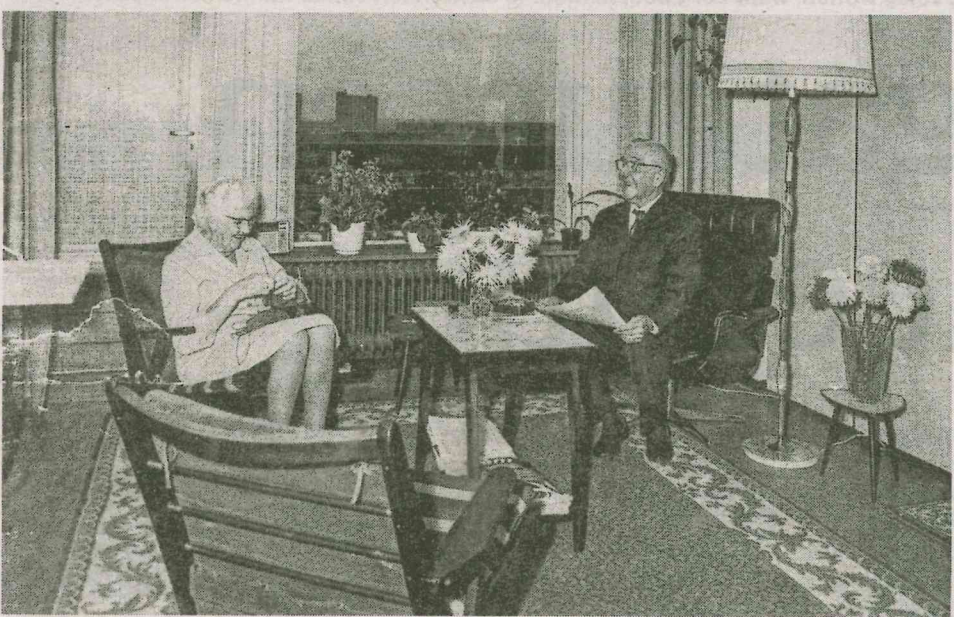
Gemeente-
lijk Verzor-
gingshuis
voor Ouden
van Dagen
in Amster-
dam in de
jaren 30.

FOTO STADS-
ARCHIEF
AMSTERDAM

Bejaarden-
huis St.
Jacob aan
Middenlaan
in Amster-
dam in de
jaren 70.

FOTO H. PETERS/
NATIONAAL
ARCHIEF

Het roman-
tische
plaatje, in
dit geval
het zorg-
centrum
voor be-
jaarden
De Kimme
in de
hoofdstad.

FOTO STADS-
ARCHIEF
AMSTERDAM

Van bejaarden- tot verpleeghuis

In een verpleeghuis wonen mensen die 24 uur per dag zorg nodig hebben. In zo'n verpleeghuis is altijd zorg in de buurt. Om hier te mogen wonen, hebben ouderen een zogenoemde indicatie nodig: een bepaling waaruit blijkt welke zorg noodzakelijk is. Het vroegere bejaardenhuis was voor mensen die na pensionering bij elkaar wilden wonen. Zij hadden in het begin geen medische indicatie nodig.

Na verloop van tijd werden de regels strenger en veranderde het bejaardenhuis in een verzorgingshuis. Daar konden alleen mensen met een lichte zorgvraag terecht. Ze deden veel zelf, maar kregen hulp bij alledaagse dingen als koken. Voor mensen met een lichte zorgvraag is nu vooral thuiszorg geregeld. Thuiszorgmedewerkers kunnen langskomen om bijvoorbeeld medicijnen te verstrekken of te hel-

pen met douchen of aankleden. Ook kunnen ouderen huishoudelijke hulp vragen. Om de druk op de verpleeghuizen te verlichten, is steeds meer zwaardere zorg thuis mogelijk: volledig pakket thuis (vpt). Ouderen krijgen hiermee verpleegzorg thuis. Vaak wordt die zorg ook gegeven in particuliere verzorgingshuizen, waar ouderen zelf een appartement huren en 24/7 een zorgmedewerker aanwezig is.

VERVOLG VAN PAGINA 3

De roep om terugkeer van het verzorgingshuis wordt dan ook luider. Dat blijkt onder meer uit representatief onderzoek onder een afspiegeling van de Nederlandse bevolking dat deze krant liet doen door Panel Inzicht. Van de ondervraagden vindt 64 procent dat het verzorgingshuis moet terugkeren. Van de 65-plussers is zelfs niemand die daar tegen is.

Ook het kabinet wil met 'doorrekeningen de terugkeer van de verzorgingshuizen onderzoeken'. Als Kamerlid was zorgminister Fleur Agema groot voorvechter voor een revival. Maar is dat echt een goed idee? De grote vraag is of de problemen in de ouderenzorg een erfenis zijn van het afschaffen van de bejaardenhuizen.

Die bejaardenhuizen werden vanaf 1963 gebouwd. De speciale woonplekken voor ouderen waren nodig om de woningnood die er toen was op te lossen. Na de Tweede Wereldoorlog was er een ernstig tekort aan betaalbare en geschikte woningen. Als ouderen zouden verhuizen, kwamen meer huizen vrij voor jonge gezinnen. Bovendien was het voor jonge gezinnen minder gebruikelijk dan vroeger om opa en oma in huis te nemen als ze iets gingen mankeren.

Vitaal

„Mijn opa en oma waren hartstikke vitaal en hadden ineens zoiets van: wij gaan er ook lekker naartoe. Die waren nog geen 70 en zaten in een bejaardenhuis”, vertelt Atie Schipaanboord, van ouderenvereniging ANBO-PCOB. In die tijd hoefden bewoners niet perse iets te mankeren. Het was een plek waar ze vrij snel na pensionering naartoe gingen. Dat was toen normaal.

Schipaanboord beschrijft hoe haar opa indertijd biljartte en oma gezellig met andere dames zat te kletsen. En ook hoe ze op gezette tijden een kop koffie konden krijgen en via een luikje in de voordeur hun eten kregen. „Maar je denkt toch niet dat de huidige ouderen daar naartoe willen?” voegt ze er stellig aan toe. Want weliswaar blijkt ook uit onderzoeken van ANBO-PCOB dat ouderen inderdaad zeggen dat het verzorgingshuis moet terugkeren. Maar vraag of ze daar willen wonen en het antwoord is nee.

Langer thuis blijven

Voor oud-staatssecretaris Clémence Ross-Van Dorp was dat tussen 2002 en 2007 reden om de eerste stappen naar het langer thuis wonen te zetten. „Mensen wilden dat zelf. We zijn gaan kijken naar wat mensen nodig hadden om langer thuis te kunnen blijven.”

Want dat romantische beeld van verzorgingshuizen dat nu misschien bestaat, klopt niet helemaal, zegt Ross-Van Dorp. Zelf deed ze vakantiewerk in het huis waar haar tante directeur was.

'We moeten kijken naar wat er kan in de wijk, mensen op het spoor naar elkaar zetten'

„Daar was ook veel eenzaamheid hoor, mensen die geen bezoek meer kregen.” Bovendien waren veel gebouwen verouderd, de kamers klein.

Pas jaren later, in de voorjaarsnota van 2012, viel het definitieve besluit om mensen met een lichte zorgvraag voortaan thuis te helpen. Zij konden niet meer in een verzorgingshuis terecht. Dat sloot beter aan bij de wens van ouderen, redeneerde het toenmalige kabinet. Maar het was bovenal een bezuiniging.

„De filosofie erachter snapten we wel”, blikt Pieter Hermesen terug. Hij is nu bestuurder bij Vivent in Den Bosch en stond destijds aan het roer van andere ouderenzorginstellingen. De gedachte destijds was: waarom moet de samenleving de huur van zo veel ouderen betalen?

Doorstroming

Over de manier waarop het werd doorgevoerd is hij echter kritisch. „Wij dachten toen al dat er woningnood zou ontstaan. Daar is weinig over nagedacht.” Immers: duizenden woonplekken in verzorgingshuizen verdwenen. Ouderen bleven in hun huizen, waardoor de doorstroming voor jonge gezinnen begon te stokken. Sommige gebouwen werden omgebouwd tot verpleeghuis, andere afgebroken. „Nu is er weer woningnood. Veel ouderen wonen alleen in een groot huis, er zit geen beweging in”, constateert Hermesen.

„Er is te rücksichtslos besloten die verzorgingshuizen te sluiten en niet genoeg nagedacht over de gevolgen op de langere termijn”, zegt ook Inge Borghuis, bestuurder bij zorgorganisatie Amstelring en al jaren actief in de ouderenzorg. En daar zien we volgens haar nu de akelige gevolgen van.

Want ja, er kan veel thuis: thuiszorgmedewerkers rijden hele wijken door om mensen te helpen met aankleden, douchen, medicijnen innemen en op bed leggen. Maar wat als iemand drie hoog zonder lift in een appartement woont? Of als de partner te oud wordt om voor zijn of haar geliefde te zorgen? Of als moeder vijftig kilometer verderop woont en steeds meer gaat dwalen door de dementie? En wat als er niet genoeg thuiszorgmedewerkers zijn om iedereen genoeg hulp te geven?

Te lang is er te weinig gedaan,

omdat ouderen wel thuis kunnen blijven, was wensdenken'

Ouderen hebben behoefte aan contact en in toenemende mate aan zorg. „Maar niet alle ouderen willen bij elkaar wonen. Ze willen hun eigen keuzes kunnen maken.”

FOTO'S ANP

Drukke in de ouderenzorg

Van de bijna 18 miljoen Nederlanders is bijna een op de tien 75 jaar of ouder. Per duizend 75-plussers telt ons land tachtig verpleeghuisplekken. Nog altijd duizenden mensen wachten op een plekje. Op 1 januari hadden 198.741 ouderen een indicatie voor verpleegzorg, bijna 20.000 men-

sen stonden op de wachtlijst. Het aantal ouderen dat recht heeft op verpleegzorg neemt al jaren toe. Toch werd de wachtlijst vorig jaar ietsjes korter. Sommige ouderen kiezen er zelf voor om te wachten, omdat ze per se in een bepaald verpleeghuis willen.

‘Ik zie het ook graag anders, dit raakt me en ik maak me er zorgen over’

– Esther Cornegé-Blokland, klinisch geriater

constateren tal van betrokkenen. En te veel maatregelen gingen langs elkaar heen. Want mensen met lichte zorg konden niet meer naar een verzorgingshuis, maar tegelijkertijd werd er te weinig geïnvesteerd in zorg aan huis. „Wij hoorden veel verhalen van thuiszorgmedewerkers die bij mensen kwamen die niet goed voor zichzelf konden zorgen”, blikt FNV-bestuurder Karim Skalli terug. „Toch kregen ze minder uren zorg, want er was minder geld beschikbaar.”

Vereenzamen

Bovendien ging ook minder geld naar bijvoorbeeld buurthuizen, plekken die de sociale component van het verzorgingshuis konden opvangen. „Dat is een enorm gemis”, constateert zorgbestuurder Borghuis. „Je wilt juist terug naar gemeenschapvorming. Als mensen elkaar kennen, gaan ze eerder voor elkaar zorgen.”

Voor ouderen met een groot sociaal netwerk is dat gemis wellicht minder groot, maar mensen die alleen zijn, vereenzamen. Hermsen: „We zien mensen die om 11.00 uur een wijkverpleegkundige ontvangen en dat is de eerste en enige die ze die dag zien.”

Het langer thuis blijven heeft een keerzijde. Marlies Bär, onderzoeker bij de Erasmus Universiteit Rotterdam, toonde met cijfers aan dat de kans op een ziekenhuisopname groeit als een opname

uitblijft. Van de honderd mensen die een maand langer op een plek in een verpleeghuis moeten wachten, belanden er drie extra in een ziekenhuis. „Die mensen krijgen thuis vaak wel zorg, maar dat is dus niet genoeg om ze te beschermen tegen het extra risico op ziekenhuisopname”, aldus Bär.

Beter wonen

Noud Engelen, die binnen de Raad van Ouderen werkt aan een advies over een eventuele terugkeer van het verzorgingshuis, verwoordt het anders: „Als jij goed woont – met hulpverleners in de buurt, contact met andere bewoners, hulp als er iets gerepareerd moet worden – heb je automatisch minder zorg nodig. Dan voel je je veilig, krijg je op tijd je pillen, eet je fatsoenlijk.”

Als ouderenpsycholoog heeft hij het allemaal gezien: mensen die depressief zijn, psychotisch, verward over straat dwalen. Engelen: „Wat je niet weet, wat niet deert. Ik gun beleidsmakers: loop eens een week mee met huisbezoeken en zie zelf. De zelfredzaamheid van veel mensen is beperkt. Als je het zelf niet meer kunt, moet de samenleving je helpen. En als dat niet meer gebeurt, kom je in een zone waarvan we zeggen: dit zou in Nederland niet moeten kunnen. Dat de verzorgingshuizen zo abrupt zijn afgeschaft omdat ouderen wel thuis kunnen blijven, was in mijn optiek wensdenken.”

Toch is het verzorgingshuis niet meer het antwoord op de groei-

ende problemen in de ouderenzorg. „Niet alle ouderen willen bij elkaar wonen. Ze willen hun eigen keuzes kunnen maken, geen all inclusive waar het overal hetzelfde is, zoals in het verzorgingshuis”, concludeert Borghuis.

Wél is er behoefte aan het idee erachter: veilig wonen, op een plek waar zorg is als dat nodig is, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, met voorzieningen zoals een supermarkt in de buurt. Noem het een verzorgingshuis 2.0.

Ouderenhofjes

Voor een deel worden die huizen gebouwd, zoals ouderenhofjes of plekken waar ouderen en gezinnen door elkaar heen wonen en iets voor elkaar betekenen. „De functie van een verzorgingshuis heeft een belang, maar het concept niet meer”, zegt Hermsen. „Je wilt een moderne variant ervan. We moeten kijken naar wat er kan in de wijk, mensen op het spoor naar elkaar zetten.”

Dat is niet van de ene op de andere dag geregeld. Keer op keer laten rapporten zien dat er te lang te weinig is gedaan en dat het te lang duurt om het ontstane gat tussen thuis en verpleeghuis te dichten. Tienduizenden speciale ouderewoningen zijn nodig om deze mensen op te vangen. „Het gevoel van urgentie moet komen”, zegt Borghuis. „We hebben een visie nodig over hoe we naar wonen voor ouderen kijken en wat nodig is om dat te bespoedigen. We hadden gisteren al moeten beginnen en moeten nu versnellen.”

Gezocht: fijne woonplekken

Als het thuis eigenlijk niet meer gaat, maar een verpleeghuis geen optie is, zijn er voor ouderen te weinig geschikte woningen. Een fijn hofje om samen met anderen te wonen, met zorg in de buurt, een plek om elkaar te ontmoeten. Zulke plekken zijn er wél. Waar in in het land wonen ouderen het fijnst? En waarom? Voor een artikel zoeken we de pareltjes voor senioren, liefst die ook nog voor iedereen betaalbaar zijn. Woont u op zo'n fijne plek? Stuur uw locatie door naar de redactie, inclusief een motivatie waarom u er zo fijn woont. Hoe vaker een plek wordt ingezonden, hoe hoger die op de lijst van fijnste plekken voor ouderen belandt. U kunt mailen naar ouderworden@dpgmedia.nl.

